

Ignacy Józwiak, Instytut Spraw Publicznych

„Nowa” imigracja z Chin i Wietnamu a społeczności lokalne. Jaworzno i Wólka Kossowska

Projekt „Badania integracji społeczności azjatyckich w Polsce” jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na Rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich oraz z budżetu państwa

Aspekt teoretyczny

- Stereotyp: Stereotypy jako wierzenia s związane są z ideą towarzyszącą pojęciu obciążonemu sądem wartościującym. Pełnią społeczną funkcję konstruowania obrazu „swojego” i „obcego”, a więc konsolidacji własnej grupy (Benedyktowicz 2000).
 - Model Treści Stereotypu (SCM): wychodzi poza przeciwstawianie kategorii pozytywnych kategoriom negatywnym, zakłada istnienie struktury składającej się z osi (ciepła i kompetencji) wokół których zorientowana jest treść stereotypu (Wiśniewski 2010)
 - Hipoteza Kontaktu Międzygrupowego: Kontakt międzygrupowy służy poprawie stosunków pomiędzy różnymi grupami, warunkiem wstępnym do jego zaistnienia jest skonsolidowanie się grup oraz ich równy status w sytuacji, w której dochodzi do kontaktu (Dovidio, Gertner, Kawakami 2003)
-

Stosunek Polaków do Azjatów – stan badań

- CBOS i MSWiA (2005, 2006, 2007): Brak kontaktu pomiędzy Polakami a Wietnamczykami przy „widzialności” Wietnamczyków. Utożsamiani z handlem. Zagrożenia związane z ich obecnością: konkurencja na rynku pracy, przestępczość, choroby.
 - ISP (2008): Badania w gminie Lesznowola ze szczególnym uwzględnieniem Wólki Kossowskiej wykazały niski poziom integracji obcokrajowców, w szczególności Chińczyków i Wietnamczyków (w przeciwieństwie do Turków).
 - OBM UW (2008): Stosunek do Wietnamczyków neutralny, ale zdystansowany, kontakty ograniczone do spraw zawodowych.
 - CBU UW (2010): Wietnamczycy jako mili i niekonfliktowi. Wysoka deklarowana akceptacja bezpośrednich interakcji z Wietnamczykami w sferze kontaktów codziennych.
 - ISP, SIP (2009): Testy dyskryminacyjne wykazały istnienie tendencji do negatywnej preferencji wobec zatrudniania Wietnamczyków (tendencja silniej negatywna niż wobec Ukraińców).
-

Najnowsze badania ISP (2011) – pytania badawcze

- Stereotyp Wietnamczyka i Chińczyka: proces powstawania stereotypu i kształtowania się jego treści; pierwsze wspomnienia dotyczące obecności Chińczyków i Wietnamczyków; plotki i pogłoski towarzyszące pojawieniu się Azjatów; wiedza i wyobrażenia motywacji wyboru Wólki i Jaworzna; powody wyjazdu z Chin i Wietnamu.
 - Różnice i podobieństwa w postrzeganiu obydwu grup: osobiste znajomości Polaków z Chińczykami i Wietnamczykami; wiedza i wyobrażenia dotyczące Wietnamczyków w sytuacji, gdy osobiście znają Chińczyków i *vice versa* oraz gdy nie znają przedstawicieli żadnej z tych grup lub znają „jednych i drugich”.
 - Charakter kontaktów: relacje pracodawca-pracownik, przedsiębiorca polski – przedsiębiorca azjatycki, wynajmujący – najemca; zaufanie do Azjatów.
 - Dominujące uczucia wobec Chińczyków i Wietnamczyków: Ciekawość? Obojętność? Współczucie? Zazdrość? Obawa? Czy uczucia te zmieniają się wraz z rozwojem azjatyckich inwestycji w regionie?
-

Przebieg badań

- Wólka Kossowska: Rozmowy z osobami handlującymi halach, funkcjonariuszem policji, właścicielką przedszkola dla chińskich i wietnamskich dzieci oraz asystentką chińskiego przedsiębiorcy
 - Jaworzno: Rozmowy z lokalnymi urzędnikami, dziennikarzami i redaktorami lokalnej prasy, księżmi, osobami pracującymi i mieszkającymi w pobliżu hali, mającymi kontakt w Chińczykami.
 - Centrum Handlowe Marywilska: Rozmowy z osobami handlującymi na halach.
-

Respondenci:

Wólka Kossowska: właścicielka przedszkola, sprzedawczyni bielizny, sekretarka w chińskiej firmie, dzielnicowy gminy Lesznowola.

Jaworzno: sprzedawczyni w sklepie spożywczym, sprzedawca bielizny (hala targowa), pracownica Urzędu Miasta Jaworzno, redaktor lokalnej gazety (x2), dziennikarka lokalnej gazety, osoba wynajmująca mieszkanie Chińczykom, sprzedawczyni w sklepie odzieżowym, ksiądz, radna.

Centrum Handlowe Marywilska: sprzedawczyni butów, sprzedawczyni odzieży (x2), sprzedawczyni artykułów dziecięcych, pracownik kawiarni.

Azjata jako pracodawca i konkurent

- Chińscy i wietnamscy pracodawcy: Brak skarg na azjatyckich pracodawców przy zastrzeżeniach do samego charakteru pracy na hali (bez krytyki pracodawców ze względu na ich pochodzenie).
 - Konkurencja:
 - Jaworzno: poczucie zagrożenia ze strony miejscowych hurtowników, w mniejszym stopniu osób zajmujących się handlem detalicznym oraz handlujących towarami uchodzącymi za lepszej jakości od oferowanych na chińskich stoiskach.
 - Wólka Kossowska / Warszawa-Marywilska: sprzedaż towaru o cenę zaniżoną o jakość oraz nieuregulowane zobowiązania fiskalne.
 - Bezpośrednie konflikty: Utarczki słowne i fizyczne przepychanki pomiędzy konkurentami i kontrahentami.
-

Azjata jako sąsiad i lokator

- Integracja i jej brak: Brak lub niedobór inicjatyw integracyjnych, wspólnych przedsięwzięć kulturalnych. Brak zainteresowania takimi inicjatywami ze strony imigrantów.
 - Wynajmowanie mieszkań: Temat obecny w Jaworznie, gdzie w związku z niedoborem na rynku mieszkaniowym powszechne jest wynajmowanie Chińczykom mieszkań, pokoi lub pomieszczeń zaadaptowanych na mieszkania.
 - Relacje sąsiedzkie:
 - Jaworzno: Neutralne. Relacje zawierane przez kobiety w ciąży i młode matki.
 - Wólka Kossowska: Chińczycy i Wietnamczycy postrzegani jako zamknięci we własnych środowiskach, uprzedzeni do siebie wzajemnie. Niewiele relacji pozaekonomicznych.
-

Uprzedzenia, stereotypy i społeczny kontekst ich powstawania

- Nielegalna działalność, cwaniactwo:
 - Jaworzno: Chińczycy „oskarżani” o łamanie zakazu handlu detalicznego, ustawianie ofert w PUP.
 - Wólka Kossowska / Warszawa-Marywilska: Wietnamczycy i Chińczycy „oskarżani” o niepłacenie podatków, zatrudnianie nielegalnych imigrantów, nielegalny pobyt w kraju.
 - Brud i niechlujstwo:
 - Jaworzno: brud i bałagan w wynajmowanych mieszkaniach, niejadalna kuchnia
 - Wólka Kossowska / Warszawa-Marywilska: brak higieny, łuskanie wszy na oczach klientów, brak odpowiedniej opieki nad dziećmi
 - Brak kompetencji językowych i zrozumienia: W Jaworznie Azjaci nie znają języka polskiego w ogóle, w Wólce i w Warszawie słabo i / lub „wybiórczo”.
 - Nieвозможность integracji: Azjatyccy kupcy przyjechali do Polski zarabiać pieniądze, a nie „żyć”. Przebywają w kraju „rotacyjnie”.
-

WNIOSKI

- Różnice pomiędzy Wólką Kossowską a Jaworzniem:
 - Kapitał i kupcy: Jaworzno - hale targowe własnością firmy z kapitałem chińskim, wśród sprzedających niemal wyłącznie Chińczycy. Wólka Kossowska – dominacja chińskiego kapitału przy działalności firm polskich, wietnamskich, tureckich i innych. Wśród sprzedających przedstawiciele różnych narodowości.
 - Skala imigracji i relacje imigrantów z Polakami: Jaworzno – Chińczycy niewidoczni w mieście, migracja zjawiskiem nowym, kontakty dopiero zaczynają się tworzyć. Wólka Kossowska – Chińczycy i Wietnamczycy wyraźnie obecni w przestrzeni publicznej, większa dynamika relacji ekonomicznych i ich przekładalności na stosunek Polaków do Azjatów.
 - Stereotyp Azjaty jako „obcego”:
 - Azjaci (Chińczycy i Wietnamczycy w Jaworznie, Wólce Kossowskiej i warszawskim Centrum Marywilska) jako brudni, dzicy - „azjatyccy”, cwani i wyrachowani, ale również dobrodusznymi, niesamodzielnymi, wymagającymi pomocy.
 - Stopień sympatii i antypatii zależny od charakteru stosunków ekonomicznych.
-